

School for Teachers
Училище за учители

СЪХРАНИ БЪЛГАРСКОТО

Мариана Чаушева

Основно училище „Стою Шишков“ – с. Търън, община Смолян

Резюме. Текстът запознава с дейности, свързани с гражданското образование. Клуб „Съхрани българското“ помага на младите хора да се справят с предизвикателствата на времето, да бъдат нравствено извисени, съзнателни. Богата и интересна в това отношение са извънкласната и клубната дейност, които използват различни форми на работа – групова, индивидуална, масова.

Keywords: ancient rituals; conference; workshop; ritual spectacle; analysis algorithm; presentation; authentic costume; legends; memories; original antique objects; collecting information; Bulgarian authentic folklore

На съвременния етап пред българското училище се поставят нови и много отговорни задачи, свързани с гражданското образование. Сред тях са и тези да помогнем на младите хора да се справят с предизвикателствата на времето, да бъдат нравствено извисени, съзнателни и отговорни граждани. Това обаче не е лесно и не е достатъчно. Необходимо е усилията да се насочат към осигуряване на условията за формиране на духовни ценности, така че те да достигнат до всеки ученик и семейство.

Богата и интересна в това отношение са извънкласната и клубната дейност, които се осъществява в ОУ „Стою Шишков“ – село Търън. В клуб „Съхрани българското“, включващ ученици от I до VIII клас, като ръководител използвам различни форми на работа – групова, индивидуална, масова. Организирах 3 екипни групи, всяка от които има за ръководител най-добре подготвения ученик. Те трябва да изпълняват определена дейност с помощта на преподавател, краевед и родители от училищното настоятелство.

Първата група събира и записва местна устна история – легенди, предания, спомени, свързани с картографиране на пътеките към свети места, на които и до днес се вдигат курбани. На клубно занятие групата докладва, че в района са открили 11 жени над 80-годишна възраст и от тях са записали легенди и предания. Учениците сами (което е и целта на клубната работа) стигат до извода, че географските имена и легенди не са възникнали случайно, а са свързани с начина на живот, с бита и културата на хората. Те са доказателство за българския родов корен на ислямизираното население от село Търън. Събра-

ните и обработени легенди, предания и песни се предоставиха на училищната библиотека за ползване от учениците и преподавателите.

Втората група събира оригинални старинни предмети на бита – ягълци, терлици, тестемели, месали и др. Проучванията за женската народна носия се увенчаха с успех. Притежаваме две автентични носии отпреди 100 години, които са запазени в типичния си български вид. Търнската женска носия се състои от кенарена риза, антерия – горна дреха с ръкави, четвъртито деколте с две парчета отпред и едно отзад. Антерията е от таклит (материя, подобна на атлаз). Тя е едноцветна – жълта, розова, червена, обшита с шевици. Предните две крила се загъват назад едно върху друго, а отпред се слага мендил (престилка). Отгоре върху антерията се слага кошак (вълнена кърпа, сгъната на триъгълник, която се връзва отпред). На кръста се слагат чапрази – колан с два метални кръга, на шията – гerdани, муски и калемии във форма на цилиндър с различни висулки. Косите на жените са част от облика на възрожденката. Сплитани са на много плитки, отдолу принизани с мъниста и рупове, а отгоре – забулени с фес (вид шапка с парички и разни украси от пайети и панделки). Над феса се поставя тестемел. Чорапите са плетени от вълна, шарени и до коляно. Жените ходели с кундри (кожени обувки, заострени, с малко тооче и каишка). Събраните предмети на бита станаха основата на училищен музей (етнографска сбирка).

Третата група (включваща ученици от VII – VIII клас) има най-трудната задача: издирване, проучване и събиране на сведения за Исен Ималов, загинал в Отечествената война, както и за други търнци, участвали във войната. Над 30 жители на Търн са участвали във войната. Сред тях са Исен Ималов, Руси Майстанов, Карамфил Хаджиев, Ражеп Дралев, Шабан Халваджиев, Рамадан Махмутевски, Салих Ковачев. Децата от клуба ежегодно на 6 май почистват паметната плоча на Исен Ималов и полагат цветя. Провеждат се срещи със свидетели на историческото събитие. Децата разбират тяхното геройство, усещат родолюбието и саможертвата им.

Нашият клуб участва и в други културно-масови мероприятия. Взехме участие в конкурса „Лого и мото на моя роден край“ на национално движение „Българско наследство“. Група ученици получи материали награди. През 2009 г. за първи път участвахме в националния музикален фолклорен фестивал „Орфеево изворче“ – Стара Загора. Получената грамота беше пътят и мотивацията за дейността ни занапред. Срещите, преживяванията, емоциите и чувствата, които изпитаха децата, им дадоха криле за по-активна извънучилищна дейност. По покана на Народно читалище „Х. Ненчо Палавеев“ – гр. Копривщица, фолклорна група „Родопчанче“ се представи отлично на летните празници „Копривщица“. Топли и сърдечни, копривщенци наградиха учениците с книги, грамоти и плакет. По идея на Клуба се организира новогодишен кулинарен базар на традиционни родопски ястия – смидари, патат-

ници, марудници, пити, пареници, люто и др., с цел набиране на средства за учениците. Участваха над 40 семейства, което е доказателство, че традицията е свързващата нишка между поколенията.

През последните години е голям интересът на младото поколение към българския автентичен фолклор. Затова клубната дейност е свързана с нови три направления; издирване, проучване и записване на фолклорни материали на територията на Търън; изучаване и възраждане на народни обичаи и обредни празници; поддържане на училищен музей. Чрез извънучилищната и клубната дейност учениците сами откриват своето място в живота. Събужда се интересът им към знанието, самостоятелно творчество, организираност и отговорност. Освен това клубната дейност е важно средство за осъществяване на междупредметните връзки, уменията на учениците да изследват и анализират традициите на родния край. Чрез опознаването на историята педагози и деца се приобщават към родното и виждат себе си като част от драматичното развитие на този родопски район. Така се осъществяват важни дейности в приоритетните направления на Стратегията за развитие на ОУ „Стою Шишков“ – с. Търън, а именно – възпитателната цел на образованието да стане водеща.

TO PRESERVE THE BULGARIAN SPIRIT

Abstract. The text introduces you responsible tasks related to civic education. Club “Save the Bulgarian” helps young people to cope with the challenges of time, to be morally elevated, conscious. Rich and interesting in this respect is systemic extracurricular and club activity, which uses different forms of work – group, individual, mass.

✉ **Ms. Mariana Chausheva**

Senior Teacher in History

Primary School “Stoyo Shishkov”

Village of Taran, Smolyan Municipality, Bulgaria

E-mail: maryana_chaysheva@abv.bg